

בס"ד, עש"ק, פש' "וארא" לסדר "והחטה והכסמת", תשפ"ד

"חיטה בחודש טבת?"

ה"מתמיד" השיב שלימוד תנ"ך מחייב לימוד המפרשים. וכבר כתבו מבעלי התוס' (מושב זקנים, נימוקי חומש לרבינו ישעיה [מטראני], והו"ד גם בפני דוד לחיד"א בפרשתינו) שהמכות החלו בחודש תמוז וכל מכה היתה חודש ימים, וברד היא המכה השביעית כלומר בחודש טבת¹ – ונמצא שהשעורה שלקתה בברד היתה בשלה כבר בחודש טבת – ולא בחודש ניסן המאוחר יותר! – וא"כ למתי נכוון את הזריעה והקצירה? לניסן או לטבת? האם יש אפשרות שהתבואה תהיה בשלה בחודש טבת – זה ממש לא מתאים לתנאי האקלים בארץ?

נמנו וגמרו – מכות מצרים הכל בדרך נס, אי אפשר הביא ראיה מהם² – אנו נחרוש בשעת חרישה ונקצור בשעת קצירה כפי שלומדים ממועדי התורה³. וכמבואר בגמ' (מנחות פה.) לגבי העומר: "זורעה קודם לפסח שבעים יום".

למרבית הפליאה, הגידול הצליח למעלה מהמשוער וללא מזיקים שתקפו את החיטה – באופן חריג לשאר השדות בסביבה ללא הסבר מדעי מניח את הדעת.

ה"מתמיד" שכאמור לומד גם את דברי המפרשים ציטט מדברי רש"י (בראשית ג' י"ז): "ארורה האדמה בעבורך – מעלה לך דברים ארוכים כגון זבובים ופרעושים ונמלים". וכן מדברי אור החיים הקדוש (שמות טז כ'): "ואדם כי יחטא ירום תולעים" (כמעשה של המותירים מהמן), והוא סוד גדילת תולעים... אחר חטא האדם⁴. ושואל כיון שכוונת היזמים לשם שמים (כנ"ל) – זכו! ונזכה כולנו!

מיזם לחקלאות על פי התנ"ך יצא לדרכו ולהראות לעין כל את ברכתה של הארץ שהיא "ארץ חיטה ושעורה..."!

היזמים דנו מתי היא עונת הזריעה הנכונה. הם ידעו שעליהם להגיע למצב "שיהיה האביב מצוי להקריב ממנו עומר התנופה בששה עשר בניסן" (רמב"ם, קידוש החודש פרק ד' הל' ג'), כך שהשעורה צריכה להיות מוכנה בחודש ניסן, כדי שתהיה אפשרות להביא ממנה את ה"עומר" למקדש. והחיטה צריכה להיות בשלה עד חודש סיון כדי להביא ממנה "שתי הלחם" בחג השבועות.

אחד הנוכחים העיר, שכנראה לא תמיד פשוט להגיע למצב שהיכול מוכן לתקופת האביב, וראיה לדבר שאחת הסיבות לעיבור השנה הינה חוסר בשלות של השעורה (רמב"ם שם).

ה"מתמיד שבחבורה" שבדיוק סיים ללמוד בעיון את פרשת השבוע. תמה על דברי חבריו והרי פסוקים מפורשים הם ביחס למכת הברד:

"וְהַפֶּשֶׁתָּה וְהַשְּׁעֶרָה נִפְתָּה כִּי הַשְּׁעֶרָה אָבִיב (- בשלב של בשלות) וְהַפֶּשֶׁתָּה גִבְעָלָה: וְהַחֹטָה וְהַפֶּסֶם לֹא גָפוּ כִּי אֶפְלִלָה (- מאוחרות והן רכות ולא נשברו מהברד) הִנֵּה" (סוף פרשת וארא).

החברים לא הבינו מה כוונתו, להיפך הפסוקים משתלבים יפה – מפורש בפסוקים שהשעורה מוקדמת לחיטה וכפי שאומרת התורה שהבאת השעורה בניסן, ואילו זמן החיטה ממנה מביאים שתי הלחם, מאוחר יותר בחודש סיון.

ולא הבין שהנס לרעתו ובכך גם כבר תהיה להם חיטה למצה של פסח:

<https://harav.org/torat-harav/nas-pesach-vaera>

3 ואף לרשב"י בברכות לה: כך הוא, רק לשיטתו אחרים יעשו זאת.

4 עיין בדיקת המזון כהלכה חלק א' עמ' 54.

1 קיימות שיטות נוספות לזמן המכות ע"ש במפרשים הנ"ל. וע"ע קורא הדורות (חלק ב') עמ' שפ"ז בשיטות נוספות.

2 עיין בדברי הגר"מ אליהו זצ"ל. פרעה אמר להם לקושש תבן וקש – וכי היה קש ותבן כל השנה בכל השנה? אלא הקב"ה עשה נס, פרעה חשב שהנס עברו